

מאיר בנדוב:

„אין כל חדש בעתיקות בית לחם!“

השבוע נמסר כי נמצאה מגילת-קלף, שעל פי הסברה היא חלק מן המגילות הגנוזות. המגילה התגלתה בביתו של סוחר-עתיקות מבית לחם.

ביקשתי לברר עם הארכיאולוג מאיר בנדוב את טיבה של מגילה זו.

לדעתי, התגלית אינה תגלית. המישפחה, שאצלה נמצאה מגילה זו, היא מישפחת קנרו המפורסמת מבית לחם. זוהי מישפחה הסוחרת בעתיקות כבר שנים, וזו המישפחה שמכרה את המגילות הגנוזות לאביו של יגאל ידין.

● **מה, לדעתך, צריך לעשות כדי שדיבריי עתיקות יהיו במוסיאון, ולא בבתי פרטיים?**

אני חושב שצריך למסד את כל ענייני החפירות הארכיאולוגיות בארץ. איראפשר לבלום את העניין. צריכים לדאוג שהדברים שנמצאים יירשמו כמו שצריך, ויש גם לפקח על חפירות. מיסחר

יאיר שטרן:

„לי זה לא חידש — אך טוב שזה פורסם!“

בסוף-השבוע פירסמה השדרנית אילנה צור עדות נדירה של ברנארד סטמפ. מי שנכח בעת הריגתו של מקום לחי אברהם שטרן, המכונה יאיר. בניגוד לגירסתו של הקצין האנגלי, ג'פרי מורטון, שעל פיה ירה ביאיר כשזה „ניסה לברוח“ (ראה יומן אישי), מעיד סטמפ אחרי שנות-שתיקה רבות, כי יאיר נרצח על-ידי מורטון בדם קר. שוחחתי על כך עם בנו של יאיר, יאיר שטרן, מנהל מחלקת-החדשות בטלוויזיה, שנולד אחרי רצח אביו.

● **ידעת על הכנת הכתבה?**
כן, ידעתי על כך.

● **מה עשה לך פירסומה?**

הפירסום לא ריגש אותי במיוחד. זה רק שיכנע אותי בדברים שידעתי עוד קודם לכן. זה לא חידש לי דבר, אם כי זה מהווה עדות היסטורית נדירה, מיד ראשונה. לנו, למישפחה, זה היה ידוע כל הזמן. הפירסום לא גרם לאיזה מהפך אצלנו.

רדי צוקר:

„מעצבן אותי שאבי לא יהיה שם!“

ביום השני חלו חילופי-גברי בלתי-שיגרתיים בכנסת: רדי צוקר החליף את מרדכי בראון בסיעת ר"ץ. בראון פינה למען צוקר את מקומו בתום הצירקנציה בלבד. שנתיים קודם לכן, כשגוייס בראון לרשימת ר"ץ, נאלץ צוקר לפנות למענו את מקומו. ונותר מוחץ לכנסת. ערב כניסתו לכנסת, שאלתי את צוקר אם הוא מרגיש כי נעשה כאן צדק היסטורי.

נכנה זאת ג'סטת תמורת ג'סטת. בזמנו אני עשיתי מחווה למענו, ואילו הוא עשה כעת מחווה יפה למעני. ביום-השבת קיימנו מסיבה פנימית — 50 חברים, מורל'ה ואני. כולם ציינו את האווירה הטובה שבה הכל נעשה. ציינו את העובדה שאפשר לעשות פוליטיקה בלי גועל-נפש, כמו בני-אדם.

● **אתה מרגיש משהו מיוחד, ערב כניסתך לכנסת?**

כניסתי לכנסת אומנם נחתה עליי במפתיע. מורל'ה לא סיפר לי מראש על החלטתו. זה לא עובר עליי ללא התרגשות. מצד שני, זאת לא הגרלה ממיפעל-הפיס. זה מסוג הדברים שאתה משקיע בהם הרבה, עובר קשה עד שאתה מגיע.

● **אתה מרגיש שמוגיע לך? שעברת די קשה למען המעמד המכובד?**

זה נשמע קצת חריף. אני רוצה להאמין שאני ראוי למעמד, שקיבלתי אותו כדיו, ולא בהגרלה.

עתיקות

של עתיקות קיים בכל העולם. זה יהיה טיטוא מתחת לשטיח לקבוע שרק כאן בישראל המיסחר אסור. אני לא חושב שהדברים צריכים להיות רק במוסיאון. צריכים לאפשר לאנשים שאוהבים עתיקות לחפור, למצוא ולסחור בהם.

● **איך?**

למשל, לתת לסוחריי עתיקות לחפור בקברים. רוב הארכיאור לוגים לא אוהבים לחפור בקברים, שכן אין בזה תועלת מרעית. אילו היו מאפשרים לחלק מהאנשים, שהם מומחים לכך, לחפור בקברים, והיו מחייבים אותם לקחת איתם לשטח גם ארכיאולוג ורשם, זה היה ממסד את העניין. המרע היה יוצא נשכר, והסוחר היה יכול לקבל את הדברים שמצא.

● **ומה יישאר למוסיאונים?**

אם בחפירות נמצאו דברים מיוחדים, זכות-הראשונים לקניה תהיה של המוסיאון, או של אנשי-העתיקות. את השאר אפשר יהיה למכור לסוחרים, האוהבים עתיקות. כך גם היו יורדים מחירי העתיקות. היו נפסקות הגניבות והמעגל היה נפתח. לדעתי, יש לכבד את רצון הציבור לאסוף עתיקות, ובמיסוד העניין גם לא ייגרם נזק למדע. (רונית אנטלר)

מחתרת

● **אתה לא מצר על-כך שסטמפ פתח את פיו בלי כך באיחור?**

נו טוב, מוטב מאוחר מאשר אף פעם לא. צדק היסטורי? לא נעשה כאן שום צדק. מי שהכיר את הנושא, כמוני — ידע ממילא את העובדות, ומי שלא הכיר את הנושא כלל וכלל — לא הכיר ממילא את גירסתו של האנגלי, שטען כי ירה באבי כשניסה לברוח. שלא יהיו אי-הבנות: יופי שעשו את הכתבה. אילנה צור עשתה כאן עבודה עיתונאית יוצאת-מנהל, וגם עבודת-תחקיר יסודית. כן, היא ישבה גם איתי לפני כמה שנים, אבל בעיקר עבדה באופן עצמאי.

אני מרגיש טוב עם כל פירסום בנושא אבי, מפני שזה מחויר אותו לתודעה. אני רק מרגיש שאין כאן נקודת-מיפנה היסטורית, אלא חיזוק של עובדות ידועות.

● **אתה צופה איזו התפתחות בעקבות הפירסום?**

לא, אני לא צופה שום התפתחות. זהו עוד ניבך היסטורי. אני לא חושב שיהיו פירסומים נוספים בעיקבות זה. זוהי עדות היסטורית חשובה, המחזקת עדויות היסטוריות נוספות. פרט לזה, לא היה מי שטען אחרת. לכן איני צופה שום (דפנה ברק)

הכנסת

● **אתה מעריך שחיי היומיום שלך ישתנו מעט שי?**

לא במיוחד. לומר לך מה מטריד אותי יותר מכל? איד אוכל להקדיש די זמן לאשתי ולילדים! מבחינת שינויים בטטאטוס? זה בכלל לא עובר עליהם. הם מגיבים באדישות.

● **תיכוננת כבר כיוון או נושא מסויים, שבהם אתה עתיד להתמקד?**

אני עוד לא יודע כלום. אנחנו צריכים לשבת השבוע על

ה ריוויזיוניסטית, ונכנס

הוא